

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ХАТ-ЧИТАЛЕНЬ В УКРАЇНІ (20-30-ті роки ХХ століття)

Балдинюк О. Д., канд. пед. наук, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Одним із пріоритетних завдань, що поставало перед державою в 20-30 х роках ХХ століття, було подолання неписьменності. Для реалізації такої боротьби по всій країні було відкрито ряд лікпунктів, шкіл для неписьменних та малописьменних, а також товариство «Геть неписьменність!».

Важливе місце в новій мережі культурно-освітніх закладів посідали хати-читальні. В липні 1920 р. Народним комісаріатом освіти УРСР було затверджено «Положення про хату-читальню» як опорний пункт просвітньої роботи у селах. Вказувалося, що головним напрямом в діяльності хат-читалень є «поширення комуністичної освіти серед сільського населення».

На XI з'їзді РКП(б) (1922 рік) в резолюції з питань про друк і пропаганду наголошувалося, що хати-читальні потрібно «...зробити центром правильної та регулярної інформації широких мас селянства про політичне життя країни (правильна доставка газет, усне їх читання, бесіда)».

Наприкінці травня 1922 року по всіх обкомах, губкомах та політпросвітах було надіслано циркуляр ЦК РКП(б) «Восстановление изб-читален», в якому зазначалося: «завдання хати-читальні – бути збірним пунктом для озброєння селян такою могутньою зброєю набуття знань, як робота й книга».

На важливості хат-читалень у політпросвітній роботі з населенням наголошувала Н. К. Крупська. Педагог зазначала, що вони могли створюватися при різних закладах: при школах, залізничних станціях, при сільрадах, а також просто в хаті простого селянина з метою спільного читання та обговорення газет та брошур громадянами.

Також хата-читальня разом зі школою, бібліотекою та партійним осередком повинна була виступати «одним з чотирьох головних опорних пунктів, через які партія впливає на мозок, побут та настрої широких селянських мас» [Банк Б. Деревенская беднота и библиотека: опыт исследования читательских интересов [Текст] / Б. Банк, А. Виленкин ; под ред. В. Зеленко; Ленингр. Губполитпросвет, Гос. ин-т науч. педагогики. – М. : Долой неграмотность, 1927. – С. 6].

При хатах-читальнях проводилися літературно-музичні вечори, випускалися газети. Також з метою пропаганди організовувалися проведення агітвечорів, екскурсій, виставок та театральних вистав.

Отже, як бачимо, в Україні в 20-30-х роках ХХ століття активно розпочалася розбудова мережі культурно-освітніх закладів, в тому числі – хат-читалень. Зокрема, вже до кінця 1920 року на території України діяло близько 15 тисяч культурно-освітніх установ різного типу, серед яких хат-читалень нараховувалося 5 тисяч.